

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Martin Page

M-am hotărât
să devin prost

Traducere din franceză de
ADRIANA GLIGA

HUMANITAS
fiction

„Îi invidia pentru tot ceea ce nu știau.“

Oscar Wilde,
Crima lordului Arthur Savile

„Ob-la-di ob-la-da life goes on bra.“

The Beatles, *Ob-la-di ob-la-da*,
White Album

Lui Antoine i se păruse dintotdeauna că are vârsta câinilor. Când avea șapte ani, se simțea obosit ca un om de patruzeci și nouă; la unsprezece, avea deziluziile unui bătrân de șaptezeci și șapte. Acum, la douăzeci și cinci de ani, sperând într-o viață ceva mai blândă, Antoine a luat hotărârea să aștearnă peste creierul lui giulgiul prostiei. Constatase de prea multe ori că inteligența este cuvântul care desemnează prostii bine ticluite și frumos pronunțate, că este atât de pervertită, încât de multe ori ești mai avantajat fiind prost decât intelectual consacrat. Inteligența te face nefericit, singuratic, sărac, pe când deghizarea inteligenței îți conferă o imortalitate de hârtie de ziar și admirația celor care cred în ce citesc.

Ceainicul începu să scoată un țiuit anemic. Antoine turnă apa care bolborosea într-o ceașcă albastră, împodobită cu o lună înconjurată de doi trandafiri

roșii. Frunzele de ceai se deschiseră învolburându-se, răspândindu-și culoarea și mirosul, în timp ce aburii se înălțau și se amestecau cu masa de aer. Antoine se așeză la birou, în fața singurei ferestre a garsonierei lui răvășite.

Își petrecuse noaptea scriind. Într-un caiet mare de școlar, după numeroase tatonări, după pagini de ciorne, reușise în fine să dea o formă manifestului său. Înainte de asta, se istovise săptămâni în șir căutând o portiță de scăpare, niște subterfugii convingătoare. Dar sfârșise prin a recunoaște groaznicul adevăr: cauza nefericirii lui era propria-i minte. În această noapte de iulie, Antoine consemnase așadar argumentele care urmau să explice renunțarea lui la gândire. Caietul avea să rămână ca mărturie a proiectului său, în caz că nu va ieși teafăr din această experiență periculoasă. Dar fără îndoială că reprezenta în primul rând un mijloc de a se convinge pe sine însuși de valabilitatea acțiunii lui, căci aceste pagini justificative aveau seriozitatea unei demonstrații raționale.

Un măcăleandru bătu cu ciocul în geam. Antoine își ridică privirea de pe caiet și, parcă spre a răspunde, bătu în el cu stiloul. Luă o înghițitură de ceai, se întinse și, trecându-și o mână prin părul cam gras, se gândi c-ar trebui să fure șampon de la Champion, magazinul din colț. Antoine nu se considera un hoț, nu era suficient de neserios pentru așa ceva și de aceea

subtiliza doar ce-i trebuia: șampon cât o alună presată discret într-o cutiuță de bomboane. La fel proceda pentru pastă de dinți, săpun, cremă de ras, boabe de struguri, cireșe; astfel, luându-și dijma, ciupea zilnic de prin marile magazine și supermarketuri. Neavând destui bani nici ca să-și cumpere toate cărțile pe care le dorea, și constatând acuitatea supraveghetorilor și a porților de securitate de la FNAC, fura cărțile pagină cu pagină și le reconstitua la adăpost, în apartamentul său, ca un editor clandestin. Fiecare pagină, fiind câștigată printr-un delict, căpăta o valoare simbolică mult mai mare decât dacă ar fi fost lipită și pierdută printre suratele ei; desprinsă dintr-o carte, șterpelită, pe urmă legată la loc cu răbdare, ea devenea sacră. Biblioteca lui Antoine număra astfel vreo douăzeci de cărți reconstituite în prețioasa lui ediție particulară.

Pe când se lumina de ziuă, epuizat de noaptea albă, se pregătea să dea o încheiere proclamației lui. După o clipă de șovăială cu capătul stiloului între dinți, începu să scrie, cu capul aplecat aproape de caiet, trecându-și limba peste buze:

„Nimic nu mă enervează mai mult decât poveștile în care eroul, la final, va ajunge în situația lui de la început, după ce a câștigat ceva. Și-a asumat riscuri, a trăit aventuri, dar, la sfârșit, va cădea tot în picioare. Nu pot să particip la această minciună: să mă prefac

că nu cunosc deja cum se încheie totul. Știu că această călătorie în prostie se va transforma într-un imn al inteligenței. Va fi mica mea *Odisee* personală, iar după multe încercări și aventuri primejdioase voi sfârși prin a ajunge înapoi în Ithaca. Simt deja mirosul acela de ouzo și de foi de viță umplute. Ar fi o ipocrizie să n-o spun, să nu spun că, încă de la începutul poveștii, se știe că eroul va scăpa, ba chiar va ieși în-nobilat de atâtea încercări. Un deznodământ construit în mod artificial pentru a părea firesc va proclama o lecție de genul: «E bine să gândești, dar trebuie să profiți de viață». Orice am spune, orice am face, există întotdeauna o morală care paște pe imașul personalității noastre.

Este miercuri 19 iulie, soarele se hotărăște în sfârșit să iasă din ascunzătoare. Aș vrea să pot spune, la încheierea acestei aventuri, precum personajul Joker din *Full Metal Jacket*: «Sunt într-o lume de rahat, dar sunt viu și nu mi-e teamă» .

Antoine puse jos stiloul și închise caietul. Bău o gură de ceai; dar lichidul se răcise. Își dezmoțî oasele și încălzi niște apă pe micul reșou de camping pus direct pe podea. Măcăleandrul ciocăni cu pliscul în geam. Antoine deschise fereastra și puse un pumn de semințe de floarea-soarelui pe pervaz.

Pe jumătate, familia lui Antoine se trăgea din Birmania. Bunicii lui din partea tatălui veniseră în Franța prin anii '30, pe urmele lui Shan, ilustra lor strămoșă, care, cu opt secole în urmă, descoperise Europa. Shan era o aventurieră botanistă; o pasionau artele, lecurile, încerca să schițeze o cartografie a regiunii. După fiecare expediție se întorcea la Pagan, orașul ei natal, își regăsea familia și le împărțea alor ei și învățaților descoperirile făcute. Anawratha, primul mare suveran birman, a auzit de pasiunea ei pentru cercetare și aventură și i-a oferit mijloacele materiale și financiare pentru a descoperi vasta lume necunoscută. Luni în șir, Shan și echipajele ei au călătorit pe uscat, pe mare, și s-au rătăcit destul cât să găsească drumul spre Lumea Nouă, Europa. Traversând Mediterana, au debarcat în sudul Franței și au ajuns până la Paris. Au oferit mărgele de sticlă și haine din mătase proastă indigenilor din ținuturile

europene și au încheiat acorduri de negoț cu șefii acestor triburi palide. Înapoiindu-se acasă, Shan a avut parte, pentru descoperirea ei, de o primire triumfală; a fost sărbătorită și și-a sfârșit zilele în glorie. În mijlocul tulburărilor și violențelor din secolul XX, bunicii lui Antoine au hotărât să plece pe urmele strămoșei lor, cu speranța de a găsi o fericire pe potrivă. Se instalaseră așadar în Bretania, la începutul anilor '30; în 1941 au fost chiar întemeietorii celebrei celule de rezistenți FTP Birmania. Se integraseră treptat, învățaseră bretona și, ceva mai greu, să le placă stridiile.

Inspectoare a litoralului din partea Ministerului Mediului, mama lui Antoine era bretonă; tatăl lui, birman, își împărțea timpul între pasiunea de bucătar și activitatea de pescar pe un trauler. La vârsta de optsprezece ani, Antoine își părăsise părinții grijulii și neliniștiți, plecând în capitală, dornic să-și croiască aici un drum propriu. În copilărie, ambiția lui fusese să devină Bugs Bunny, iar mai târziu, când s-a mai copt, voise să fie Vasco da Gama. Dar consiliera de orientare școlară i-a cerut să aleagă niște studii care figurau în documentele ministerului. Parcursul lui universitar avea forma labirintică a pasiunilor sale, și nu înceta să-și descopere altele noi. Antoine nu pricepuse niciodată separarea arbitrară a materiilor: asista la cursurile care-l interesau, indiferent de disciplină, și le neglija pe cele la care

profesorii nu erau la înălțime. Și reușea să obțină validarea unor diplome oarecum la întâmplare, datorită cumulării unităților valorice și modulelor.

Avea puțini prieteni, căci suferea de acel soi de asociabilitate care se trage din prea multă toleranță și înțelegere. Gusturile lui nediscriminatorii, dispartate, îl excludeau din grupurile care se formează pe baza dezgusturilor. Nu avea încredere în anatomia dușmănoasă a mulțimilor, iar curiozitatea și pasiunea lui, care ignorau frontierele și clanurile, făceau din el un apatrid în propria lui țară. Într-o lume în care opinia publică este îngădită în răspunsul la sondaje între *da*, *nu* și *fără opinie*, Antoine nu voia să bifeze nici o rubrică. A fi *pentru* sau *împotriva* era pentru el o insuportabilă limitare a unor întrebări complexe. În plus, avea o ușoară timiditate la care ținea ca la un vestigiu al copilăriei. Avea impresia că o ființă omenească este atât de vastă și de bogată, încât nu există vanitate mai mare pe lumea asta decât să fii prea sigur pe tine față de alții, față de necunoscut și de incertitudinile pe care le reprezintă fiecare. La un moment dat, îi fusese teamă să nu-și piardă stropul de timiditate și să intre în tagma celor care te disprețuiesc dacă nu-i domini; dar, cu o voință îndârjită, a izbutit să o păstreze ca pe o oază a personalității lui. Chiar dacă încasase răni multe și adânci, asta nu-i înăsprise cu nimic caracterul; își păstra intactă sensibilitatea foarte mare, care,